

Súd: Správny súd v Bratislave
Spisová značka: BA-8Sa/78/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1021201440
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 05. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michaela Stankociová
ECLI: ECLI:SK:SpSBA:2025:1021201440.1

Uznesenie

Správny súd v Bratislave v právnej veci žalobkyne: A. B. C. D., rodená D., narodená XX. XXXX XXXX, bytom E. XXX, F. G., zastúpená advokátkou Mgr. Klaudiou Szekeres, so sídlom advokátskej kancelárie Široká 529, Tešedíkovo, zapísanou v zozname SAK pod č. lic. 5696, proti žalovanému: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, Bratislava, IČO: 00 151 866, o žalobe proti inému zásahu orgánu verejnej správy, takto

rozhodol:

- I. Správny súd v Bratislave žalobu zamietá.
- II. Účastníkom konania sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Žalobou proti inému zásahu orgánu verejnej správy podanou podľa ustanovenia § 252 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2023 (ďalej len „SSP“) dňa 30. augusta 2021, sa žalobkyňa domáha, aby správny súd určil, že nevykonanie zápisu manželstva žalobkyne uzavretého s H. C. (ďalej len „manžel“) dňa 22. mája 2021 v Budapešti do osobitnej matriky s uvedením priezviska žalobkyne v podobe „C. D.“ je nezákonným zásahom žalovaného do práv žalobkyne, pričom zároveň sa domáha, aby uložil žalovanému zákaz pokračovať v nezákonnom zásahu a uloží mu v lehote 15 dní doručiť správne súdu oznámenie o vykonaní zápisu manželstva žalobkyne do osobitnej matriky v súlade s údajmi uvedenými v úradnom výpise z knihy manželstiev č. I. XXXXXXXX vyhotovenom Úradom starostu samosprávy Budapest XII dňa 3. júna 2021.

2. Žalobkyňa skutkovo dôvodila, že dňa 22. mája 2021 uzavrela manželstvo s maďarským štátnym občanom na Úrade starostu samosprávy Budapest XII. S ohľadom na túto skutočnosť bola dňa 14. júna 2021 na Matričnom úrade vo Veľkých Kapušanoch spísaná žiadosť o zápis manželstva do osobitnej matriky podľa § 23 zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o matrikách“), ktorú vedie žalovaný. Žalobkyňa sa spolu s manželom pred uzavretím manželstva dohodli, že žalobkyňa bude používať priezvisko vo formáte „C. D.“. Priezvisko je takto uvedené aj v úradnom výpise z knihy manželstiev č. I. XXXXXXXX vyhotovenom Úradom starostu samosprávy Budapest XII dňa 3. júna 2021, ako aj v zápise Matričného úradu Veľké Kaupšany zo 14. júna 2021, ktorému však žalovaný listom č. C./XXXXX-XX z 24. júna 2021 vrátil žiadosť na zápis sobáša do osobitnej matriky dôvodiac potrebou doplnenia, keďže slovenské právne predpisy nepovoľujú priezvisko v tvare „C. D.“. Preto, ak si chcela žalobkyňa zobrať priezvisko manžela, a ponechať zároveň aj to svoje, môže to byť iba v tvare „C. D.“. Tento list bol doručený matričnému úradu dňa 30. júna 2021 a žalobkyňa sa o ňom dozvedela telefonicky ešte v ten istý deň.

3. Žalobkyňa nesúhlasí s názorom žalovaného z dôvodu, že manželstvo uzavrela v Maďarsku v súlade s maďarským právnym poriadkom a zvolené priezvisko zodpovedá maďarským tradíciám aj gramatickým pravidlám maďarského jazyka. Nevykonanie zápisu sobáša so zvoleným priezviskom je iným zásahom podľa § 3 ods. 1 písm. e) SSP, pričom žalovaný zasiahol do práv žalobkyne na meno ako súčasť osobnostných práv, ktoré zahŕňa ochranu mena, priezviska osoby, ale aj pseudonymu. Na uvedenom nemení nič ako to, že slovenský právny poriadok žalobkyňou zvolenú formu priezviska

nepozná. Navyše, zákon č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku (ďalej len „zákon o mene a priezvisku“) v ustanovení § 7 ods. 2 písm. d) umožňuje bez povolenia zmenu priezviska spočívajúcu v úprave priezviska v súlade so slovenským pravopisom alebo pravopisom jazyka národnostnej menšiny a preto niet dôvodu, prečo by nebolo možné takéto priezvisko priamo po uzavretí manželstva v zahraničí zaevidovať.

4. Záverom poukázala na relevantnú právnu úpravu, najmä na ustanovenie § 5 zákona o mene a priezvisku, čl. 26 ods. 1 Zmluvy medzi Československou socialistickou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o právnej pomoci a úprave právnych vzťahov v občianskych, rodinných a trestných veciach zverejnenej pod č. 63/1990 Zb., čl. 19 ods. 1, čl. 34 ods. 2 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5 ods. 1 Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín, Európsku chartu regionálnych alebo menšinových jazykov a čl. 8 a 14 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv (ďalej len „Dohovor“).

5. Žalobkyňa ku žalobe pripojila dôkazy, konkrétne Odstúpenie žiadosti na doplnenie spisu z 24. júna 2021 č. C./XXXXX-XX od žalovaného, Zápis o uzavretí manželstva spísaný dňa 14. júna 2021 na Matričnom úrade vo Veľkých Kapušanoch a Úradný výpis z knihy manželstiev č. I. XXXXXXX vyhotovenom Úradom starostu samosprávy Budapest XII dňa 3. júna 2021.

6. Na výzvu správneho súdu sa ku podanej žalobe vyjadril žalovaný, ktorý zrekapituloval skutkový stav, zásadne sa nelíšiaci od toho, ako ho uviedla žalobkyňa. Žalovaný dodal, že ku žiadosti o zápis manželstva do osobitnej matriky bol okrem iného priložený aj maďarský sobášny list, v ktorom je uvedené meno žalobkyne ako nevesty po sobáši v tvare „C. D. B.“. Spisový materiál si žalobkyňa vzala z matričného úradu mesta Veľké Kapušany so sebou a nebol vrátený žalovanému, v dôsledku čoho nebol osobitnou matrikou vystavený sobášny list.

7. Žalovaný vo vzťahu k vzneseným námietkam uviedol, že v prípade zápisu sobáša by osobitná matrika mohla akceptovať skutočnosť, že sa žalobkyňa hlási ku maďarskej národnosti a preto by zapísala jej priezvisko resp. priezviská bez koncovky slovenského prechýľovania v súlade s § 16 písm. b) zákona o matrikách, o čom bola oboznámená v liste z 24. júna 2021.

8. Vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 7 ods. 2 písm. d) zákona o mene a priezvisku uviedol, že to nebolo možné z dôvodu, že uvedené ustanovenie uvádza zmenu priezviska spočívajúcu v úprave pravopisu jazyka národnostných menšín, napr. z tvaru Kováč na Kovács, alebo Švarcová na Schwartzová.

9. Vo vzťahu k právnej úprave, na ktorú žalobkyňa poukázala uviedol, že žalovaný tieto v žiadnom smere neporušil, neupiera žalobkyni ako občanke Slovenskej republiky žiadne možnosti používať jazyk národnostnej menšiny, ku ktorej sa hlási. Navyše, podľa čl. 6 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na území Slovenskej republiky je štátnym jazykom slovenský jazyk a podľa zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky má štátny jazyk prednosť pred ostatnými jazykmi používanými na území Slovenskej republiky. Používanie jazyka národnostnej menšiny na území Slovenskej republiky v úradnom styku ustanovuje zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

10. Vo vzťahu k porušeniu čl. 8 Dohovoru žalovaný uviedol, že by ho vydaním verejnej listiny s uvedením priezviska žalobkyne v súlade so slovenskou legislatívou neporušil. Meno a priezvisko sú dva individualizačné znaky každej osoby no zásady a princípy ich určenia a používania sú predmetom právnej úpravy Slovenskej republiky. Občan hlásiaci sa k národnostnej menšine má právo požiadať o úpravu priezviska v súlade s pravopisom jazyk národnostnej menšiny, avšak aj to iba v rámci regulácie a obmedzení vyplývajúcich zo slovenskej právnej úpravy.

11. Žalovaný ďalej uviedol, že v dôsledku sobáša občianky Slovenskej republiky v cudzine sa nezapíše tvar nadobudnutého priezviska podľa tradície štátu, na území ktorého bolo manželstvo uzavreté. Nie je prípustné, aby občianka Slovenskej republiky mala priezvisko zapísané do štátnej evidencie a vo verejnej listine v tvare, ktorý je kodifikovaný pre osoby ženského pohlavia na území Maďarska. Výnimku ustanovuje § 6 ods. 5 zákona o mene a priezvisku, pokiaľ žiadateľka preukáže, že má štátnu príslušnosť aj iného štátu, t. j. ide o zosúladenie tvarov priezviska podľa právnych noriem štátov, ktorých občianstvo má dotknutá osoba. V takýchto prípadoch sa zmena priezviska povoľuje rozhodnutím. Žiadne ustanovenie slovenského zákona nepovoľuje používanie verzii maďarských priezvisk vydatých žien s formátom – né.

12. Pokiaľ by bolo žalobkyni do verejnej listiny – sobášneho listu uvedený tvar priezviska v súlade s pravidlami slovenského jazyka, nie je vylúčené, aby žalobkyňa mohla naďalej používať v súkromí aj na verejnosti svoj menšinový jazyk.

13. Záverom žalovaný dodal, že nedisponuje spisovým materiálom, ktorý by bolo možné správne súdu predložiť, pretože žalobkyňa vzala svoju žiadosť (ako aj príslušné doklady) na matričnom úrade Veľké Kapušany späť.

Podľa § 493e zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení účinnom ku dňu rozhodovania správneho súdu, konania začaté a neskončené do 30. júna 2023 sa dokončia podľa tohto zákona v znení účinnom do 30. júna 2023; ustanovenie § 493f tým nie je dotknuté.

Podľa § 3 ods. 1 písm. c) SSP, na účely tohto zákona sa rozumie opatrením orgánu verejnej správy správny akt vydaný orgánom verejnej správy v administratívnom konaní, ktorým sú alebo môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby priamo dotknuté.

Podľa § 3 ods. 1 písm. e) SSP, na účely tohto zákona sa rozumie iným zásahom orgánu verejnej správy faktický postup vykonaný pri plnení úloh v oblasti verejnej správy, ktorým sú alebo môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby priamo dotknuté; iným zásahom je aj postup orgánu verejnej správy pri výkone kontroly alebo inšpekcie podľa osobitného predpisu, ak ním sú alebo môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby priamo dotknuté.

Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Podľa § 31 ods. 3 SSP, žaloba okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 musí obsahovať aj náležitosti ustanovené osobitne pre určitý druh konania uvedený v § 6 ods. 2.

Podľa § 252 ods. 1 SSP, žalobca sa môže žalobou domáhať ochrany pred iným zásahom orgánu verejnej správy, ak takýto zásah alebo jeho následky trvajú alebo ak hrozí jeho opakovanie.

Podľa § 254 SSP, žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že bola ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch iným zásahom orgánu verejnej správy priamo zameraným alebo vykonaným proti nej, prípadne priamo dotknutá jeho následkami.

Podľa § 262 ods. 1 SSP, ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby podľa § 252 ods. 1, uznesením zakáže žalovanému pokračovať v napadnutom inom zásahu, a ak je to možné, uloží mu povinnosť obnoviť stav pred zásahom. Vydaním tohto uznesenia sa súdne konanie nekončí a žalovaný je povinný správne súdu v určenej lehote doručiť oznámenie o tom, že splnil zákaz pokračovať v inom zásahu a obnovil stav pred zásahom, ak mu takáto povinnosť bola uložená.

Podľa § 262 ods. 2 SSP vo výroku uznesenia podľa odseku 1 správny súd uvedie označenie žalovaného, označenie alebo opis iného zásahu s jeho prípadným číslom, uložený zákaz s povinnosťou obnoviť stav pred zásahom, ak táto povinnosť bola uložená, a primeranú lehotu na splnenie zákazu, prípadne na obnovenie stavu pred zásahom; dĺžkou lehoty navrhnutou žalobcom správny súd nie je viazaný. Na návrh žalovaného môže správny súd uznesením predĺžiť lehotu určenú na splnenie zákazu, prípadne na obnovenie stavu pred zásahom; navrhnutou dĺžkou lehoty správny súd nie je viazaný.

Podľa § 261 SSP ak správny súd po preskúmaní zistí, že žaloba nie je dôvodná, uznesením ju zamietne. Podľa § 2 ods. 3 zákona o matrikách matriku tvorí kniha narodení, kniha manželstiev a kniha úmrtí. Kniha narodení a kniha úmrtí sa vedie osobitne pre každú obec; kniha manželstiev sa vedie spoločne pre územný obvod matričného úradu.

Podľa § 3 ods. 1, 2, 3 zákona o matrikách matrika je verejná listina. Verejnými listinami sú aj rodný list, sobášny list a úmrtný list (ďalej len „úradný výpis“), potvrdenia vyhotovené o údajoch zapísaných v matrike a doslovné výpisy z matrik. Úradný výpis obsahuje údaje ustanovené týmto zákonom o skutočnostiach zapísaných v matrike, ktoré sa týkajú zapísanej osoby, podľa stavu v deň jeho vyhotovenia.

Podľa § 23 ods. 1 zákona o matrikách narodenie, uzavretie manželstva a úmrtie štátnych občanov Slovenskej republiky, ktoré nastali na a) území cudzieho štátu, b) zastupiteľskom úrade Slovenskej republiky v cudzom štáte, c) lodi alebo v lietadle mimo územia Slovenskej republiky, d) území nepatriacom žiadnemu štátu, sa zapisujú do osobitnej matriky.

Podľa § 23 ods. 2 zákona o matrikách zápis podľa odseku 1 sa vykoná na základe písomnej žiadosti; k žiadosti musia byť priložené doklady podľa odseku 4 potrebné na vykonanie zápisu v osobitnej matrike.

Podľa § 23 ods. 4 zákona o matrikách zápis sa vykoná na základe rodného listu, sobášneho listu alebo úmrtného listu vydaného cudzím štátom, dokladu o štátnom občianstve Slovenskej republiky, zápisu o narodení, uzavretí manželstva alebo úmrtí spísaného zastupiteľským úradom alebo matričným úradom, alebo na základe inej listiny, alebo iného obdobného dôkazu matričnej udalosti. Týmto spôsobom nemožno nahradiť právoplatné rozhodnutie súdu o vyhlásení za mŕtveho.

Podľa § 23 ods. 5 zákona o matrikách zápis do osobitnej matriky sa vykoná najneskôr do troch mesiacov odo dňa doručenia žiadosti na osobitnú matriku. V odôvodnených prípadoch sa táto lehota môže predĺžiť najviac o tri mesiace. O predĺžení lehoty a dôvodoch jej predĺženia sa žiadateľ o zápis do osobitnej matriky písomne upovedomí.

14. Správny súd v Bratislave v prvom rade odkazuje na zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o správnych súdoch“), ktorým boli zriadené správne súdy (medzi nimi aj Správny súd v Bratislave), ktoré v zmysle ustanovenia § 3 ods. 1 citovaného zákona začali svoju činnosť 1. júna 2023. Ustanovenie § 3 ods. 3 zákona o správnych súdoch zároveň uvádza: „ak § 4 ods. 1 neustanovuje inak, výkon súdnictva prechádza od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne súdy vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna daná právomoc správnych súdov, a to z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre a Krajského súdu v Trnave na Správny súd v Bratislave.“ Správny súd v Bratislave teda začal konať vo všetkých veciach v ktorých je od 1. júna 2023 daná právomoc správnych súdov, v ktorých do 31. mája 2023 konali krajský súd, Krajský súd v Nitre a Krajský súd v Trnave.

15. Predmetná vec bola na podklade podanej žaloby pôvodne iniciovaná na Krajskom súde v Bratislave pod pridelenou spisovou značkou 8Sa/78/2021. Od 1. júna 2023 je na konanie v tejto veci príslušný Správny súd v Bratislave (ďalej aj ako „správny súd“). Vec bola náhodným výberom pridelená samosudcovi do oddelenia 16Sa, ktorý o nej konal a rozhodol pod pôvodnou spisovou značkou s predponou BA-8Sa/78/2021.

16. Správny súd považuje úvodom za kľúčové ustáliť, či žalobkyňou v žalobe vymedzené konanie žalovaného má alebo nemá povahu iného zásahu orgánu verejnej správy. Právna úprava obsiahnutá v SSP definuje pojem iného zásahu v ustanovení § 3 ods. 1 písm. e) (legálna definícia iného zásahu). V zmysle uvedeného zákonného vymedzenia má iný zásah orgánu verejnej správy na rozdiel od rozhodnutia alebo opatrenia čisto faktickú povahu, čiže pri ňom neprebehlo žiadne formalizované administratívne konanie a je výsledkom okamžitého uplatnenia oprávnenia orgánu verejnej správy na mieste samom.

17. Faktický postup znamená, že sa jedná o priame bezprostredné konanie, ktoré jednak v procesnej rovine nemá povahu administratívneho konania a súčasne po formálnej stránke nemá charakter rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy. Pri inom zásahu sa vyžaduje priamy dotyk na právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb. V zásade ide o úkony, ktoré sú záväzné pre osoby, voči ktorým smerujú, a tieto osoby sú povinné na ich základe niečo konať, nejakej činnosti sa zdržať alebo nejaké konanie strpieť, a to na základe určitého nariadenia alebo príkazu. Judikatúra Najvyššieho súdu SR pojem „zásah“ definovala ako aktívne konanie vykazujúce znaky bezprostredného „zásahu“ „pokynu“ alebo „donútenia“ zameraného priamo proti poškodenému, resp. proti nemu priamo vykonaného.

18. Naproti tomu zásahom nie je vydanie alebo nevydanie právneho predpisu, či rozhodnutia správneho orgánu alebo nečinnosť orgánu verejnej správy (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4Sžz/3/2010). Ide tiež o postup, ktorý nie je založený na konkrétnom rozhodnutí orgánu verejnej správy, ale spočíva vo faktickej činnosti proti dotknutej osobe a realizuje sa v rozpore s požiadavkami zákonnosti.

19. Pod pojem zásah teda spadá veľké množstvo faktických činností správnych orgánov, ku ktorým sú oprávnené na základe rôznych zákonov. Ide o úkony neformálne, pre ktoré môžu a aj nemusia byť stanovené pravidlá, napr. faktické pokyny (typické v doprave), bezprostredné zásahy (pri ohrození, pri demonštrácii, príkazy na zjednanie nápravy), zaisťovacie úkony atď.; teda všeobecne úkony, ktoré nie sú vykonané formou rozhodnutí, ale napriek tomu sú záväzné pre osoby voči ktorým smerujú, a tie sú povinné na ich základe niečo konať, nejakej činnosti sa zdržať alebo nejaké konanie strpieť, a to na základe ako písomného, tak i faktického (ústneho či inak vyjadreného) pokynu či príkazu. Okrem neformálnosti samotného zásahu je neformálne i donútenie v prípade nerešpektovania pokynu či príkazu, hoci i donútenie je zahrnuté pod legislatívnu skratku „zásah“ (pozri rozhodnutie Nejvyššího správného soudu ČR, sp zn. 2Aps/3/2004).

20. Na druhej strane, rozhodnutie resp. opatrenie orgánu verejnej správy predstavuje akt aplikácie hmotného práva, ktorým správny orgán ustanovenie právnej normy prostredníctvom rozhodovacieho procesu privádza k individuálne určenej fyzickej osobe. Obsahom rozhodnutia resp. opatrenia správneho orgánu je odôvodnené riešenie určitej konkrétnej právnej situácie, ktorá spočíva napr. v zmene práva a povinnosti, odňatí oprávnenia, prípadne aj v nevyhovení žiadosti.

21. Na tomto mieste správny súd dáva do pozornosti dôvodovú správu k SSP, ktorá uvádza „Pod opatrením orgánu verejnej správy sa rozumie správny akt orgánu verejnej správy odlišný od rozhodnutia (nepomenovaný ako rozhodnutie a nepovažovaný za rozhodnutie), ktorý bol vydaný orgánom verejnej správy v administratívnom konaní, t.j. pri výkone jeho pôsobnosti v oblasti verejnej správy a ktorého účinkami môžu byť práva, právom chránené záujmy a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb priamo dotknuté. V praxi sú takýmito opatreniami najmä záznam a poznámka v katastri nehnuteľností [§ 5 ods. 2 a 3 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon)], písomné oznámenie stavebného úradu, že nemá námietky

voči uskutočneniu stavieb, stavebných úprav a udržiavacích prác [§ 57 ods. 2 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)], registrácia alebo zmena v registri pozemkových spoločností podľa § 26 ods. 3 zákona č. 97/2013 Z. z. o pozemkových spoločnostiach, evidencia zmluvy vlastníkov spoločného poľovného revíru o jeho užívaní alebo zmluvy o užívaní poľovného revíru podľa § 12 ods. 3, § 16 ods. 1 zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako aj samotné listy orgánov verejnej správy, ktorými sa oznamuje, že nebolo vyhovené návrhom alebo žiadosťiam fyzických osôb a právnických osôb, ak tým môžu byť priamo dotknuté ich práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti.“ .

22. Z komentára ku SSP vyplýva, že „Opatrenia môžu mať aj povahu vykonania zápisu do určitého verejného registra. I keď sa takýto zápis sám osebe môže javiť ako faktický úkon, ak je tento výsledkom administratívneho (registračného, evidenčného) konania, je potrebné považovať ho za opatrenie. Nevyhovujúce opatrenia by mali zároveň obsahovať aj odkaz na príslušné zákonné ustanovenie alebo stručné odôvodnenie, tak aby bolo možné zistiť, prečo nebolo návrhu vyhovené, pretože v opačnom prípade by sa nedalo zabrániť arbitrárnosti orgánu verejnej správy pri ich vydávaní.“ (FEČÍK, Marián. § 3 [Administratívne pojmy]. In: BARICOVÁ, Jana, FEČÍK, Marián, ŠTEVČEK, Marek, FILOVÁ, Anita a kol. Správny súdny poriadok. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 36.).

23. Správny súd preto v prvom rade skúmal, či sa žalobkyňa skutočne prostredníctvom svojej žaloby domáha súdnej ochrany proti inej aktivite orgánu verejnej správy (materiálna stránka verejnej správy) a či ňou označený orgán verejnej správy skutočne takúto aktivitu vykonal (formálna stránka verejnej správy).

24. Z vyššie citovaného ustanovenia § 252 ods. 1 SSP vyplýva, že pre poskytnutie súdnej ochrany pred iným zásahom orgánu verejnej správy je nevyhnutné kumulatívne splnenie podmienok, a to aby išlo o zásah orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím resp. opatrením (z čoho vyplýva subsidiarita zásahovej žaloby vo vzťahu k všeobecnej správnej žalobe), zásah bol zameraný proti žalobcovi alebo v jeho dôsledku priamo proti nemu vykonaný, zásah trvá alebo hrozí jeho opakovanie, žaloba bola podaná do dvoch mesiacov odo dňa, keď sa žalobca o zásahu dozvedel, a súčasne nie neskôr ako dva roky od vykonania zásahu.

25. Zo skutočností uvedených v žalobe bolo možné ustáliť, že žalobkyňa badá iný zásah žalovaného v nevykonaní zápisu jej priezviska do osobitnej matriky (ktoré má podľa jej názoru faktickú povahu) v podobe „C. D.“, t. j. tak, ako sa domáhala v žiadosti o zápis manželstva zo 14. júla 2021, uzavretého dňa 22. mája 2021 s manželom a tak, ako je jej priezvisko uvedené v úradnom výpise z knihy manželstiev č. I. XXXXXX vyhotovenom Úradom starostu samosprávy Budapest XII dňa 3. júna 2021.

26. V tejto súvislosti považuje správny súd za potrebné poukázať na skutkové zistenia vyplývajúce z vyjadrení účastníkov konania a pripojených príloh, z ktorých vyplýva, že žalobkyňa iniciovala prostredníctvom matričného úradu Veľké Kapušany u žalovaného konanie o zápis manželstva do osobitnej matriky, ktoré však nebolo zavŕšené v dôsledku prejavenej vôle žalobkyne v tomto procese nepokračovať. Žalovaný vykonal voči žalobkyne (prostredníctvom matričného úradu Veľké Kapušany) úkon v podobe výzvy na doplnenie spisu č. C./XXXXX-XX z 24. júna 2021, na ktorú žalobkyňa nijako nereagovala. Nie je preto úplne náležité tvrdenie žalobkyne, že žalovaný s definitívnou platnosťou odmietol zápis do osobitnej matriky vykonať resp. ho nevykonal. Proces zápisu nebol zavŕšený v dôsledku následnej nečinnosti žalobkyne, ktorá navyše, ako vyplýva z vyjadrenia žalovaného, svoju žiadosť vzala späť spolu s originálmi listín potrebných pre zápis (túto skutočnosť žalobkyňa nerozporovala).

27. Vychádzajúc z právnej úpravy vykonávania zápisu do osobitnej matriky obsiahnutej v zákone o matrikách a vo vyhláske Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 302/1994 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky o matrikách možno konštatovať, že postup orgánu verejnej správy pri vykonávaní zápisu je viac menej neformalizovaný, na konanie sa podľa § 31a zákona o matrikách nevzťahuje zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) (ďalej len „Správny poriadok“) a osobitne sa spomínajú iba prípady kladného vyhovenia žiadosti matrikou, keď zápis vykoná. Z uvedeného je zrejmé, že sa osobitné rozhodnutie v prípade vykonania alebo nevykonania zápisu nevydáva. Vyhovenie žiadosti má za následok vykonanie zápisu a prípadné nevykonanie zápisu by sa malo spravidla dotknutej osobe oznámiť, pričom takéto oznámenie možno považovať za opatrenie podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. c) SSP. Rovnako možno konanie o zápise považovať za administratívne konanie podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a) SSP. Žalovaný si totiž pred vykonaním (resp. nevykonaním) zápisu do knihy manželstiev osobitnej matriky musí posudzovať splnenie podmienok za ktorých sa tento zápis do knihy manželstiev vykoná (či nevykoná), k čomu nevyhnutne musí disponovať aspoň minimálnymi skutkovými podkladmi (napr. aj žalobkyňou priloženými dokladmi, ktoré sú povinnou náležitosťou písomnej žiadosti v zmysle § 23 ods. 2 v spojení s § 23 ods. 4 zákona o matrikách), na ktoré následne aplikoval príslušné predpisy.

28. V nadväznosti na uvedené je potrebné poukázať na nedávne rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Svk 12/ 2023 z 22. júna 2023 publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. 2/2024 pod č. 77/2024, podľa ktorého aj „zápis zmeny v registri organizácií Štatistického úradu Slovenskej republiky podľa § 21 ods. 4 zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov je potrebné považovať za opatrenie podľa § 3 ods. 1 písm. c) Správneho súdneho poriadku.“ Okrem iného z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že „Samotná formálna štruktúra opatrení je v aplikačnej praxi rôznorodá, pretože nie je vo všeobecnosti normatívne upravená. Keďže aj na vydávanie opatrení orgánov verejnej správy sa podľa § 3 ods. 7 Správneho poriadku podporne vzťahujú základné pravidlá správneho konania, malo by byť z ich obsahu zrejmé, ktorý orgán verejnej správy ich vydal a čoho sa týkajú. Opatrenia môžu mať aj povahu vykonania zápisu do určitého verejného registra. I keď sa takýto zápis sám osebe môže javiť ako faktický úkon, ak je tento výsledkom administratívneho (registračného, evidenčného) konania, je potrebné považovať ho za opatrenie... Právne účinky opatrení orgánov verejnej správy môžu byť rôzne a podobajú sa na právne účinky rozhodnutí. Pri opatreniach vyhovujúcich návrhom je ich právnym následkom najčastejšie vznik určitého právneho stavu (napr. registráciou pozemkového spoločenstva v registri pozemkových spoločenstiev dochádza k jeho vzniku) alebo jeho deklarácia (napr. vykonaním záznamu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností sa deklaruje vlastníctvo nehnuteľností u príslušnej osoby). (FEČÍK, Marián. § 3 [Administratívne pojmy]. In: BARICOVÁ, Jana, FEČÍK, Marián, ŠTEVČEK, Marek, FILOVÁ, Anita a kol. Správny súdny poriadok. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 36.). Na uvedené pramene nadviazala i judikatúra, ktorá si ich závery osvojila. Najvyšší správny súd poukazuje na svoje uznesenie z 26. januára 2022 sp. zn. 5 Svk 6/2021 a jeho bod 42, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. marca 2019 sp. zn. 6 Sžrk 7/2018 a jeho bod 42. Rovnako staršia judikatúra uznala, že vykonanie výmazu z verejného registra (v konkrétnostiach výmazu zo zoznamu periodickej tlače), ktorý sa oznamuje listom, nie je vylúčený zo súdneho prieskumu a preskúmava sa ako rozhodnutie (keď Občiansky súdny poriadok kategóriu „opatrenie“ nerozlišoval), a to v rozsudku z 29. mája 2013 sp. zn. 6 Sžo 25/2012. Na charaktere opatrenia ako individuálneho správneho aktu preskúmateľného žalobou proti opatreniu, a nie žalobou proti inému zásahu orgánu verejnej správy, nič nemení skutočnosť, že prípadné administratívne konanie alebo jeho výstup sú menej formalizované alebo že zákon na ne nekladie požiadavky, ktoré sa spájajú s (typickým) administratívnym konaním. Ani v prípade konania o zázname podľa katastrálnych predpisov (rozhodnutia sp. zn. 5 Svk 6/2021 a sp. zn. 6 Sžrk 7/2018), ani v prípade výmazového konania podľa § 13 ods. 2 zákona č. 167/2018 Z. z. periodickej tlače a agentúrnem spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (a podobne i podľa § 11 ods. 5 a 12) (vec sp. zn. 6 Sžo 25/2012) dotknuté zákony neupravujú vedenie administratívneho konania v úplnom rozsahu predpokladanom Správnym poriadkom, ale ho istým spôsobom zjednodušujú a urýchľujú. Uvedené zjednodušenie a zrýchlenie však neznamená, že nejde o administratívne (registračné, evidenčné) konanie. Zjednodušenie a zrýchlenie (sumárnosť) administratívneho konania nastupuje práve preto (a preto ju zákonodarca volí), aby činnosť príslušných orgánov nebola „paralyzovaná“, ako sa toho obáva žalovaný. Až v prípade nespokojnosti dotknutej osoby s výsledkom takéhoto zjednodušeného a zrýchleného administratívneho konania nastupuje povinnosť žalovaného v konaní pred správnym súdom demonštrovať všetky skutkové a právne podklady pre ním vydané opatrenie, ako aj preukázať, že splnil i tie požiadavky kladené na ním vedené administratívne konanie, ktoré po zohľadnení potreby zjednodušenia a zrýchlenia konania musel aj tak naplniť (napr. požiadavku na minimálny skutkový základ pre vydanie opatrenia a potrebu vykonať ex ante príslušné šetrenia, požiadavku na doručovanie výstupu zjednodušeného a zrýchleného administratívneho konania dotknutým osobám). Aj v prejednávanej veci zákon č. 540/2001 Z. z. predpokladá, že žalovaný pred zmenou zápisu v registri organizácií podľa jeho § 21 ods. 4 posúdi splnenie podmienok podľa nariadenia č. 549/2013, na čo si nevyhnutne bude musieť zadovážiť aspoň minimálne skutkové podklady. Následne po vykonaní zmeny je žalovaný povinný výstup z ním vedeného zjednodušeného a zrýchleného administratívneho konania doručiť dotknutej osobe. Zákon teda aj na postup podľa § 21 ods. 4 zákona č. 540/2001 Z. z. kladie isté minimálne požiadavky, splnenie ktorých následne správny súd posúdi.“

29. Vo svetle vyššie uvedeného nie je možné žalobkyňou namietané nevykonanie zápisu chápať ako iný zásah (faktický postup) orgánu verejnej správy pri výkone verejnej správy, pretože je ho nutné posudzovať ako súčasť (predbežného) procesného postupu v rámci rozhodovacej činnosti orgánu verejnej správy v konaní o vybavovaní žiadosti žalobkyne o vykonanie zápisu uzavretia manželstva do osobitnej matriky občanov Slovenskej republiky, zosobášených v cudzine a vydanie sobášneho listu (v zmysle § 23 zákona o matrikách a § 35 vyhlášky Ministerstva vnútra SR č. 302/1994 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o matrikách). Správny súd zároveň konštatuje, že

žalobkyňa by sa eventuálne mohla obrátiť na správny súd v dvoch prípadoch a to až za predpokladu vyhovievania jej žiadosti (vykonania zápisu a vydania sobášneho listu), pokiaľ by so spôsobom vykonania zápisu resp. obsahom sobášneho listu nebola spokojná, prípadne ak by jej žalovaný oznámil, že zápis nevykoná vôbec. Iba v takom prípade by žalovaný procesným postupom rezultujúcim do vydania opatrenia autoritatívne zasiahol do právnej situácie konkrétnej fyzickej osoby (žalobkyne).

30. Správne mu súdu nezostalo iné ako konštatovať, že v prejednávavom prípade nebol právny prostriedok súdnej ochrany žalobkyňou zvolený správne, resp. ako taký bol uplatnený predčasne, keďže súdneho prieskumu nevykonania zápisu uzavretia manželstva do osobitnej matriky by sa bolo možné domáhať prostredníctvom všeobecnej správnej žaloby znejúcej na prieskumu zákonnosti opatrenia v prípade doručenia oznámenia o nevykonaní zápisu do osobitnej matriky, do knihy manželstiev. Postup žalovaného, ktorý vyzval žalobkyňu na doplnenie spisu, z ktorého žalobkyňa vyvodila nevyhovienie jej žiadosti o vykonanie zápisu uzavretia manželstva do osobitnej matriky občanov Slovenskej republiky, zosobášených v cudzine a nevydanie sobášneho listu, nie je iným zásahom orgánu verejnej správy v zmysle ustanovenia § 3 ods. 1 písm. e) SSP.

31. K žalobkyňou zvolenému prostriedku súdnej ochrany je zároveň potrebné konštatovať, že súd konajúci v správnom súdnictve nesmie vo vzťahu k nemu zaujať žiadne iné hodnotiace stanovisko ako iba to, či tento prostriedok bol účastníkom zvolený správne, pričom ho nesmie v konaní upozorňovať na prípadnú nevhodnosť ním zvoleného prostriedku súdnej ochrany, resp. mu radiť iný konkrétny prostriedok. Správny súd v tejto súvislosti poukazuje aj na názor Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NSS SR“), podľa ktorého „žalobným návrhom žalobkyňa (sťažovateľka) presne formuluje svoje požiadavky voči žalovanému a to takým spôsobom, aby v ňom súd mal jasne ohraničený predmet konania, za jeho rámec zásadne ísť nesmie. Žalobkyňa tak sama určuje predmet súdneho prieskumu ako aj prostriedok súdnej nápravy. Správny súd tak správne uviedol, že súd konajúci v správnom súdnictve nesmie vo vzťahu k zvolenému prostriedku súdnej nápravy účastníkom zaujať žiadne iné stanovisko a hodnotenie, iba to, či tento prostriedok bol účastníkom zvolený správne vzhľadom na ním sledovaný cieľ. Navyše ho za účelom zachovania postavenia nestranného súdneho orgánu (dominus litis) ani nesmie v konaní upozorňovať na nevhodnosť ním zvoleného prostriedku súdnej nápravy, poprípade sformulovať iný požadovaný petit“(pozri bod 35 rozhodnutia NSS SR sp. zn. 4 Svk/61/2022 z 1. decembra 2023).

32. Z vyššie uvedených dôvodov správny súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, keďže popisované konanie žalovaného nie je iným zásahom. V nadväznosti na uvedené žalobu uznesením podľa § 261 SSP zamietol.

33. O trovách konania správny súd rozhodol postupom podľa § 175 ods. 1 SSP tak, že žalobkyni podľa § 167 ods. 1 SSP (a contrario) ich náhradu nepriznal z dôvodu neúspechu v konaní a žalovanému podľa § 168 SSP nárok na náhradu trov konania zo zákona nevyplýva.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu je prípustná kasačná sťažnosť, ktorú je možné podať prostredníctvom Správneho súdu v Bratislave na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v lehote jedného mesiaca od jeho doručenia (§ 493e v spojení § 443 ods. 1 SSP). Zmeškanie lehoty na podanie kasačnej sťažnosti nemožno odpustiť (§ 443 ods. 5 SSP).

Kasačná sťažnosť proti tomuto uzneseniu nemá odkladný účinok (§ 446 ods. 1 SSP, § 446 ods. 2 písm. a) SSP a contrario).

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť

- a) označenie napadnutého rozhodnutia,
- b) údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené,
- c) opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len „sťažnostné body“),
- d) návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). (§ 445 ods. 1 SSP)

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti (§ 445 ods. 2 SSP).

Kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,

- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správnym súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté. (§ 440 ods. 1 SSP)

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v odseku 1 písm. g) až i) sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom (§ 440 ods. 2 SSP).

Sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa musia byť spísané advokátom. Tieto povinnosti neplatia, ak má sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa; ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 2 písm. c) a d); je žalovaným Centrum právnej pomoci (§ 449 ods. 1 a 2 SSP).